

*Marcin Zieliński, ekonomista FOR
Maciej Martyniuk, młodszy analityk FOR
Warszawa, dnia 14.02.2022 r.*

Komunikat FOR 4/2022: To nie jest kraj dla młodych ludzi

Mateusz Morawiecki w piątek 11 lutego ogłosił, że wskaźnik waloryzacji emerytur będzie wyższy od wynikającego z ustawy minimum i wyniesie 7%. Ponadto zapowiedział, że jesienią zostaną wypłacone ponownie czternaste emerytury. Działania te mają być odpowiedzią m.in. na inflację, która według prognoz utrzyma się na bardzo wysokim poziomie też w 2022 roku (np. wg prognozy centralnej z najnowszej Ankiety Makroekonomicznej NBP ma wynieść aż 7,4%¹). W takiej sytuacji określony w ustawie wskaźnik waloryzacji mógłby nie skompensować emerytom wzrostu cen w bieżącym roku.

Faktycznie waloryzacja odbywa się na podstawie wskaźników za rok poprzedni, co oznacza, że w warunkach szybko rosnącej inflacji wzrost świadczeń jest niższy od wzrostu cen. Jednak w średnim terminie system waloryzacji emerytur zapewnia nie tylko utrzymanie, ale nawet wzrost siły nabywczej świadczeń. Wynika to z konstrukcji ustawowego wskaźnika waloryzacji:

$$E_n = I_{n-1} + 0,2 * W_{n-1}$$

E – wskaźnik waloryzacji emerytur w roku bieżącym

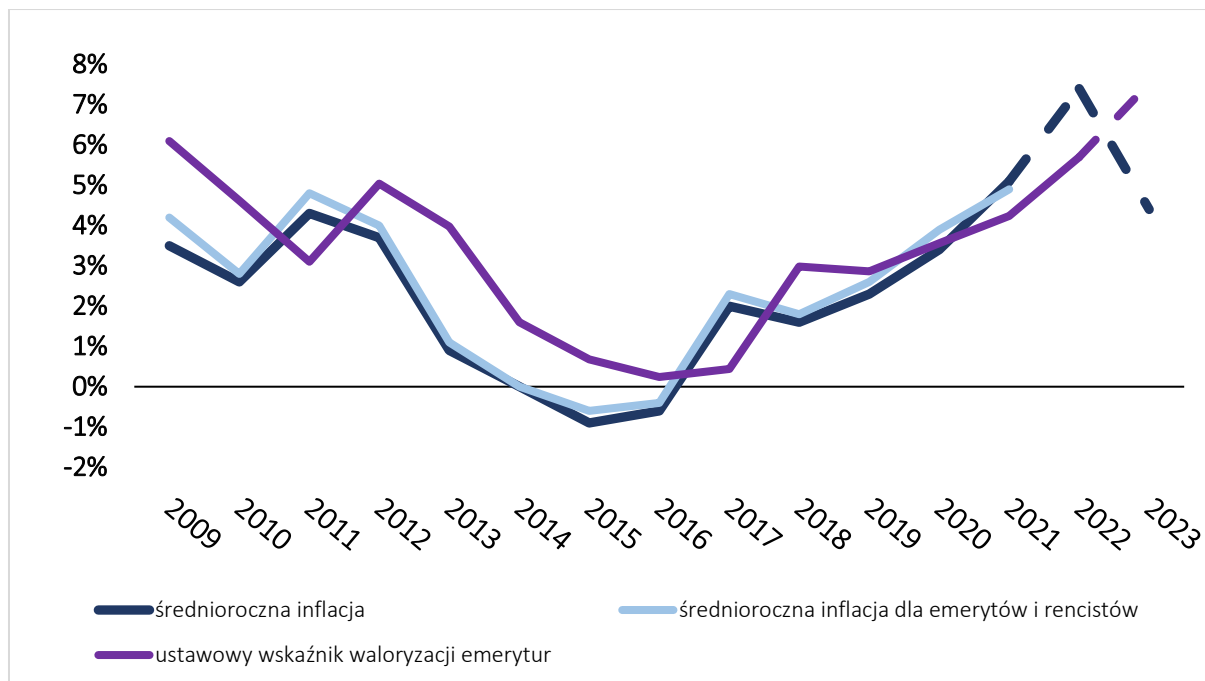
I – średnioroczny wzrost poziomu cen w roku poprzednim (wyższa z dwóch wartości: średnioroczny wzrost poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych emerytów i rencistów albo średnioroczny wzrost poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem)

W – wzrost przeciętnego realnego wynagrodzenia w roku poprzednim

Przy takim sposobie obliczania waloryzacji emerytur ich realny wzrost w średnim terminie zapewniają dwa mechanizmy. Po pierwsze, do waloryzacji emerytur wykorzystuje się zawsze wyższy z dwóch wskaźników inflacji. Po drugie, tak wybrany wskaźnik inflacji jest dodatkowo powiększany o 20% realnego wzrostu wynagrodzeń. W konsekwencji wynikające z ustawy podwyżki emerytur na ogół przewyższają inflację.

¹ <https://www.nbp.pl/statystyka/amakro/am2021q4.pdf>.

Wykres. Ustawowy wskaźnik waloryzacji emerytur na tle inflacji

Źródło: opracowanie własne FOR na podstawie danych GUS i prognozy z Ankiety Makroekonomicznej NBP (prognozy linią przerywaną)

Tak więc tegoroczna inflacja zostanie skompensowana emerytom dwukrotnie: w tym roku za sprawą nadzwyczajnej waloryzacji, a w roku przyszłym w wyniku waloryzacji ustawowej. Oznacza to dodatkowy prezent dla emerytów od rządu PiS, za który przyjdzie zapłacić podatnikom. Widać na wykresie, że w 2023 roku waloryzacja emerytur przekroczy według prognozy średnioroczną inflację aż o 3 pkt proc. Za skrajnie mało prawdopodobne należy bowiem uznać to, że rząd PiS zdecyduje się w przyszłym roku na – równie nadzwyczajne jak tegoroczna podwyżka – obniżenie waloryzacji.

Prognozowany w grudniu 2021 roku przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych deficyt funduszu emerytalnego ma wynieść w tym roku niemal 56 mld zł (w wariancie „pośrednim”, czyli podstawowym)². Deficyt ten jest pokrywany są z budżetu państwa, czyli z naszych podatków. Koszt nadzwyczajnej (ponad tę wynikającą z ustawy) waloryzacji emerytur wyniesie ok. 3,5 mld zł, która to kwota przynajmniej częściowo powiększy prognozowany deficyt. A przecież emeryci dostają też trzynaste emerytury z Funduszu Solidarnościowego (który pierwotnie miał służyć wsparciu osób niepełnosprawnych), a w tym roku znowu, jak zapowiedział Mateusz Morawiecki, otrzymają „czternastki”. Łączny koszt tych świadczeń wyniesie w tym roku 22 mld zł.

² https://www.zus.pl/documents/10182/24154/Publikacja_FUS_2022-2026.pdf/b4106baa-21b6-72ce-aea0-dd0ab0a5965e.

Ponadto emeryci są głównymi beneficjentami tzw. Polskiego Ładu, który pomniejszył płacone przez nich daniny o 11 mld zł, a także korzystają z benefitów zapewnionych przez tzw. tarcze antyinflacyjne, w tym z dodatków osłonnych, których suma dla emerytów wyniesie kilka miliardów złotych. Za wszystkie te korzyści dla emerytów płacą ludzie pracy ze swoich podatków (które w przeciwieństwie do składek emerytalnych nie powinny służyć finansowaniu emerytur).

Jednak nawet z perspektywy emerytów może w dłuższym okresie okazać się, że wprowadzane konsekwentnie przez rząd rozwiązania nie są zjawiskiem pozytywnym. Oczywiście początkowo wysoka waloryzacja i prezenty w postaci „trzynastek” i „czternastek” niosą dla seniorów korzyści finansowe (za które zapłacą ich pracujące dzieci i wnuki w wyższej inflacji, w wyższych podatkach lub w wyższym zadłużeniu). W dalszej perspektywie takie rozwiązania mogą jednak doprowadzić do znacznie poważniejszych skutków – niższego wzrostu gospodarczego, a w bardziej pesymistycznym scenariuszu nawet do kryzysu. Jak wskazuje dokument roboczy Międzynarodowego Funduszu Walutowego *Reforming the Greek Pension System*, w Grecji, gdzie również przez długi czas wypłacano „trzynastki” i „czternastki”, system emerytalny był kosztowny i złożony, co przyczyniło się do problemów fiskalnych i zmniejszenia siły roboczej w kraju³. Warto tutaj nadmienić, że jedną z pierwszych reform podjętych przez greckie władze po wybuchu kryzysu zadłużenia było wycofanie się właśnie z dodatkowych emerytur, co nastąpiło w 2012 roku. Gdy grecka gospodarka znalazła się w zapaści, emeryci stracili dostęp do przyznanych im wcześniej przywilejów.

Być może stan wysokiej inflacji powinien stać się przyczynkiem do zmiany sposobu waloryzowania świadczeń emerytalnych. Nie powinien jednak być pretekstem do wprowadzania nadzwyczajnej waloryzacji, która sprawi, że emerytom inflacja zostanie „wyrównana” dwukrotnie. Tym bardziej, że już w tej chwili inflacja jest kompensowana na inne sposoby: „trzynastkami” i „czternastkami”, podniesieniem kwoty wolnej oraz dodatkami osłonowymi.

Mateusz Morawiecki zadeklarował na piątkowej konferencji, że dla rządu PiS „absolutnym, najważniejszym priorytetem” jest poprawa sytuacji emerytów. Należy więc przypomnieć, że PKB tworzą ludzie, którzy pracują, a nie ci, którzy otrzymują świadczenia. Dodatkowe obciążanie ludzi pracy – czy to jakimiś nowymi daninami, czy to wzrostem długu publicznego – po to, żeby ulżyć grupie społecznej, w której obóz władzy ma największe poparcie, zagraża perspektywom wzrostu gospodarczego w przyszłości. Tym bardziej, że społeczeństwo się starzeje, a rząd PiS nie tylko cofnął konieczne podniesienie wieku emerytalnego, ale też je tak w oczach opinii publicznej zożydził, że teraz żadna partia polityczna nie chce tego tematu wziąć na sztandary, mimo że projekcje wskazują na dramatyczną sytuację systemu emerytalnego za kilka dekad. A tymczasem za schlebianie swoim wyborcom przez PiS przychodzi nam płacić co roku kilkadziesiąt miliardów złotych.

³ <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2021/188/article-A001-en.xml>.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować z:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

tel. 500 494 173

e-mail: patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

KONTAKT DO AUTORÓW

Marcin Zieliński
Ekonomista FOR

e-mail: marcin.zielinski@for.org.pl

Twitter: [@MA_Zielinski](https://twitter.com/MA_Zielinski)

Maciej Martyniuk
Młodszy analityk FOR

e-mail: maciej.martyniuk@for.org.pl

Twitter: [@mjmartyniuk](https://twitter.com/mjmartyniuk)

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR
ul. Ignacego Krasickiego 9A • 02-628 Warszawa • tel. 22 628 85 11
e-mail: info@for.org.pl • www.for.org.pl
[f](https://www.facebook.com/FundacjaFOR)/FundacjaFOR • [@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR) • [in](https://www.linkedin.com/company/forum-obywatelskiego-rozwoju)/forum-obywatelskiego-rozwoju